



Verslagnummer 2002-231/RT

Uitbreidingslocatie Stroe

Gemeente Barneveld

Een inventariserend archeologisch veldonderzoek

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van de gemeente Barneveld heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 5 en 6 december 2001 een inventariserend archeologisch veldonderzoek uitgevoerd ten behoeve van het voorontwerp bestemmingsplan Stroe-VI. Het betreft de planontwikkeling voor woningbouw aan de zuidwestzijde van Stroe. Het onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen kan leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van onderzoek is het opsporen van eventueel aanwezige archeologische resten en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de kwaliteit, aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

1.2 Onderzoeksgebied en archeologische verwachting

Het plangebied ligt aan de zuidwestzijde van Stroe, tussen de huidige bebouwing, de Wulpenweg en de rijksweg A1 (figuur 1). Het terrein staat aangegeven op kaartblad 32F van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 1175.500/466.250. Ten tijde van het onderzoek waren de percelen in gebruik als grasland. Voor het plangebied geldt een middelmatige archeologische verwachting voor nederzettingen uit de Prehistorie tot en met de Middeleeuwen (zie § 2.2).

1.3 Onderzoeksopzet en richtlijnen

Uitgangspunt voor het inventariserend archeologisch veldonderzoek is de middelmatige archeologische verwachting voor nederzettingen uit de Prehistorie tot en met de Middeleeuwen. Het onderzoek bestond uit een bureau- en een veldonderzoek in de vorm van een karterend booronderzoek.

Het inventariserend archeologisch veldonderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het *Handboek ROB-specificaties* (Brinkkemper e.a., 1998) en voor zover mogelijk conform de *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie* (Vorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie, 2001).

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in dit verslag genoemde archeologische perioden.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Er is een beknopt bureauonderzoek uitgevoerd om na te gaan of er reeds archeologische vondsten uit het plangebied geregistreerd zijn en om ten behoeve van het veldwerk de landschappelijke (geologische en bodemkundige) kenmerken alsmede de specifieke archeologische verwachting te bepalen. In het kader van het bureauonderzoek zijn verschillende bronnen geraadpleegd (zie literatuurlijst).

Om inzicht te krijgen in het voorkomen van archeologische vindplaatsen in (de nabijheid van) het plangebied is het ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS), dat door de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) wordt beheerd, geraadpleegd. Voor inzicht in de archeologische verwachtingen in (en rond) het plangebied is onder meer gebruik gemaakt van de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) van de ROB.

2.2 Resultaten

Geologie en geomorfologie

Het onderzoeksgebied ligt in het oostelijk deel van de Gelderse Vallei. Dit is een van oorsprong diep glaciaal tongbekken dat in het begin van het Saalien is ontstaan door in zuidelijke richting schuivend landijs. Na het afsmelten van de gletsjer is het bekken opgevuld met keileem (Formatie van Drenthe), meerbodemafzettingen (Eem Formatie) en fluvioperiglaciale afzettingen (Formatie van Twente). Nadien zijn er dikke pakketten dekzand afgezet (Formatie van Twente).

De ondergrond in het plangebied bestaat uit fluvioperiglaciale afzettingen (grove zanden, grindig met leemlagen) die in het Weichselien vanaf de oostelijke flanken van de stuwwal van Garderen in het dal van de Eem zijn afgezet. Deze afzettingen zijn met een pakket dekzand afgedekt.

Volgens de geomorfologische kaart (Stiboka/Rijks Geologische Dienst, 1982) ligt het plangebied in een vlakte met (ten dele verspoelde) dekzanden.

Bodem

Volgens de bodemkaart (DLO-Staring Centrum, 1997) komen in het plangebied leemarme en zwak lemige veldpodzolgronden voor. Het gaat om fijn zand met grondwatertrap V.

In landschappelijk opzicht ligt het plangebied in een laaggelegen zandgebied dat wordt gekenmerkt door van oorsprong vochtige gronden. Deze zijn relatief laat in ontginning gebracht (tweede helft 19e eeuw). Het gebied wordt aan de oostzijde begrensd door hogere en drogere dekzandgronden. Ten opzichte van de verkaveling in het begin van de 20e eeuw is in de huidige situatie een groot deel van de sloten, zandweggetjes en houtwallen verdwenen en heeft er een herverkaveling plaatsgevonden.

Archeologie

In ARCHIS staan geen archeologische vindplaatsen geregistreerd uit het plangebied. De meest nabij gelegen vindplaats ligt ten zuidoosten van het plangebied: op de overgang naar de hoge gronden. Het gaat om enige mesolithische vuursteen-artefacten (ARCHIS-waarnemingsnummer 41735). Verder zijn uit de omgeving van het plangebied geen archeologische vindplaatsen bekend.

Archeologische verwachting

Op grond van geo(morfo)logische en bodemkundige kenmerken is aan het plangebied een middelmatige archeologische verwachting toegekend. Op grond van de ouderdom van de afzettingen kunnen sporen van bewoning voorkomen uit de perioden vanaf het Laat Paleolithicum.

3 Veldonderzoek

3.1 Methoden

Tijdens het veldonderzoek zijn 25 boringen verricht (figuur 2). Het meest zuidoostelijke deel van het plangebied bleek reeds bebouwd te zijn; hier zijn derhalve geen boringen gezet. Er is geboord met een Edelmanboor met een diameter van 15 cm tot maximaal 1,2 m -Mv.

Tijdens het booronderzoek is uitgegaan van een grid bestaande uit boorraaien op een onderlinge afstand van 40 m. De boringen binnen iedere raai zijn gezet op een onderlinge afstand van 50 m. De boringen binnen een raai verspringen ten opzichte van die in de naastgelegen raai(en), waardoor een systeem bestaand uit gelijkbenige driehoeken ontstaat. Op deze wijze is een grid verkregen waarbij met het geplande aantal boringen de grootste trefkans wordt bereikt.

Het opgeboorde materiaal is gezeefd met behulp van een zeef met een maaswijdte van 0,5 cm en gecontroleerd op het voorkomen van archeologisch materiaal, zoals fragmenten aardewerk of vuursteensplinters.

De onderzoeksintensiteit bedroeg circa zeven boringen per ha. De boringen zijn volgens een standaard-methode beschreven en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op het voorkomen van archeologische indicatoren. Er zijn geen monsters genomen.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

De ondergrond bestaat uit matig fijn zand. Tussen de bouwvoor (dikte ca. 0,2 m) en de ongestoorde ondergrond is in veel boringen een menglaag aangetroffen waarin de resten van verschillende horizonten van een podzolprofiel door elkaar gemengd zijn. Deze menglaag heeft een dikte van ca. 0,2 à 0,25 m. In de overige boringen ligt de bouwvoor direct op niet verstoord deel van de bodem. In de top daarvan zijn in acht boringen resten van een podzolprofiel aangetroffen. Het betreft de basis van de B-horizont. In de meeste boringen (met uitzondering van boring 15) is de B-horizont niet meer aanwezig en ligt de bouwvoor direct op de uit geel zand bestaande C-horizont. In boring 15 is onder een menglaag tussen 0,7 en 1,0 m -Mv een laagje venig materiaal aangetroffen: mogelijk de vulling van een oude sloot.

Geconcludeerd kan worden dat het gehele plangebied in het recente verleden is geëgaliseerd. Het eventueel oorspronkelijk aanwezige reliëf is daarbij geheel verdwenen (afgevlakt).

Archeologie

Archeologische indicatoren zijn in de boringen niet aangetroffen. Gezien het ontbreken hiervan wordt de aanwezigheid van archeologische resten in de ondergrond niet waarschijnlijk geacht. Bovendien kan gesteld worden dat eventuele archeologische waarden als gevolg van egalisatie- en andere bodemwerkzaamheden sterk verstoord zijn.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusie

Tijdens het inventariserend archeologisch onderzoek in de Uitbreidingslocatie Stroe (gemeente Barneveld: Stroe-IV) zijn geen archeologische resten/waarden aangetroffen. De bodem in het plangebied is verstoord door egalisatiewerkzaamheden en een herverkaveling. Indien ooit archeologische resten aanwezig zijn geweest, dan zullen die geheel verstoord zijn.

4.2 Aanbevelingen

Gezien het ontbreken van aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische waarden wordt verder archeologisch onderzoek in het plangebied niet noodzakelijk geacht.

Literatuur

Brinkkemper, O., e.a. (redactie), 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.

DLO-Staring Centrum, 1997 (herziene uitgave). *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, Blad 32 Oost Amersfoort*. DLO-Staring Centrum, Wageningen.

Stiboka/Rijks Geologische Dienst, 1982. *De Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000, Blad 32 Amersfoort*. Stiboka/Rijks Geologische Dienst, Wageningen/Haarlem.

Vorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie, 2001. *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie. Eindrapport van de Vorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie*. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Den Haag.

Gebruikte afkortingen

ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
Mv	maaiveld
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Overzicht van figuren en tabellen

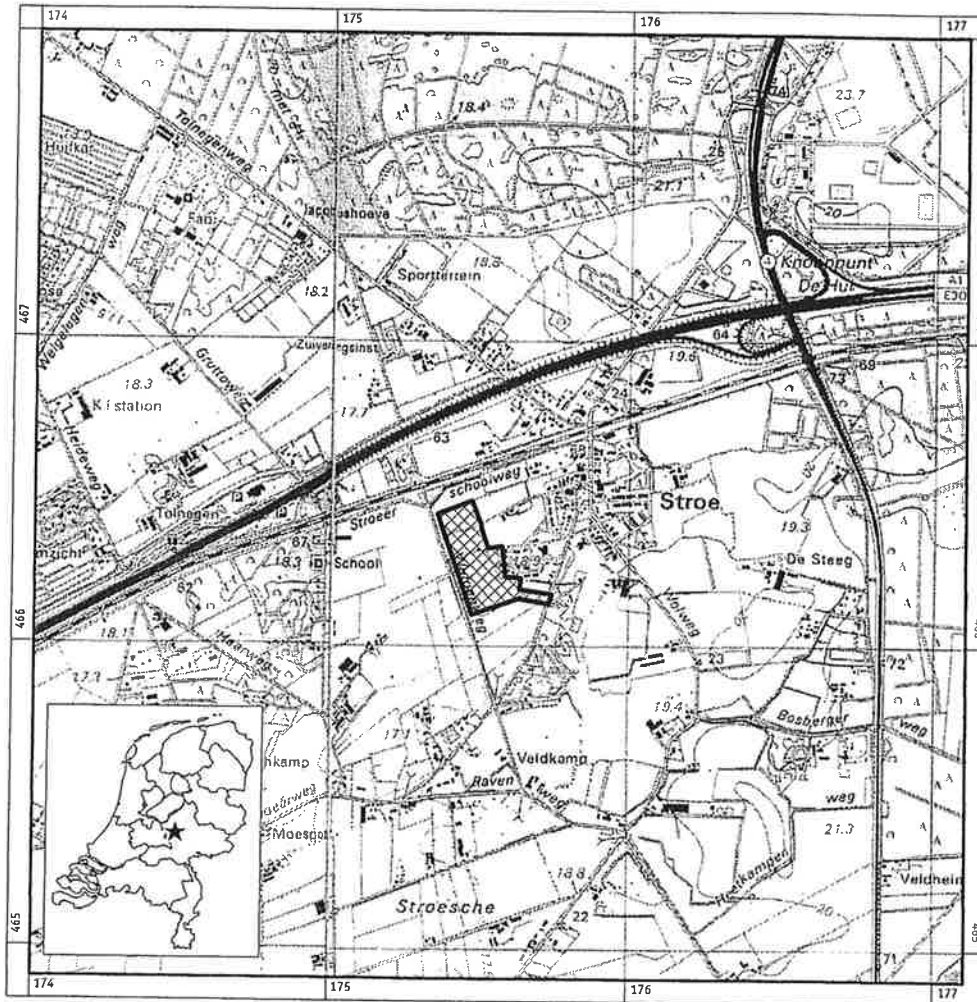
Figuur 1. De ligging van het plangebied (gearceerd); inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Verklarende woordenlijst

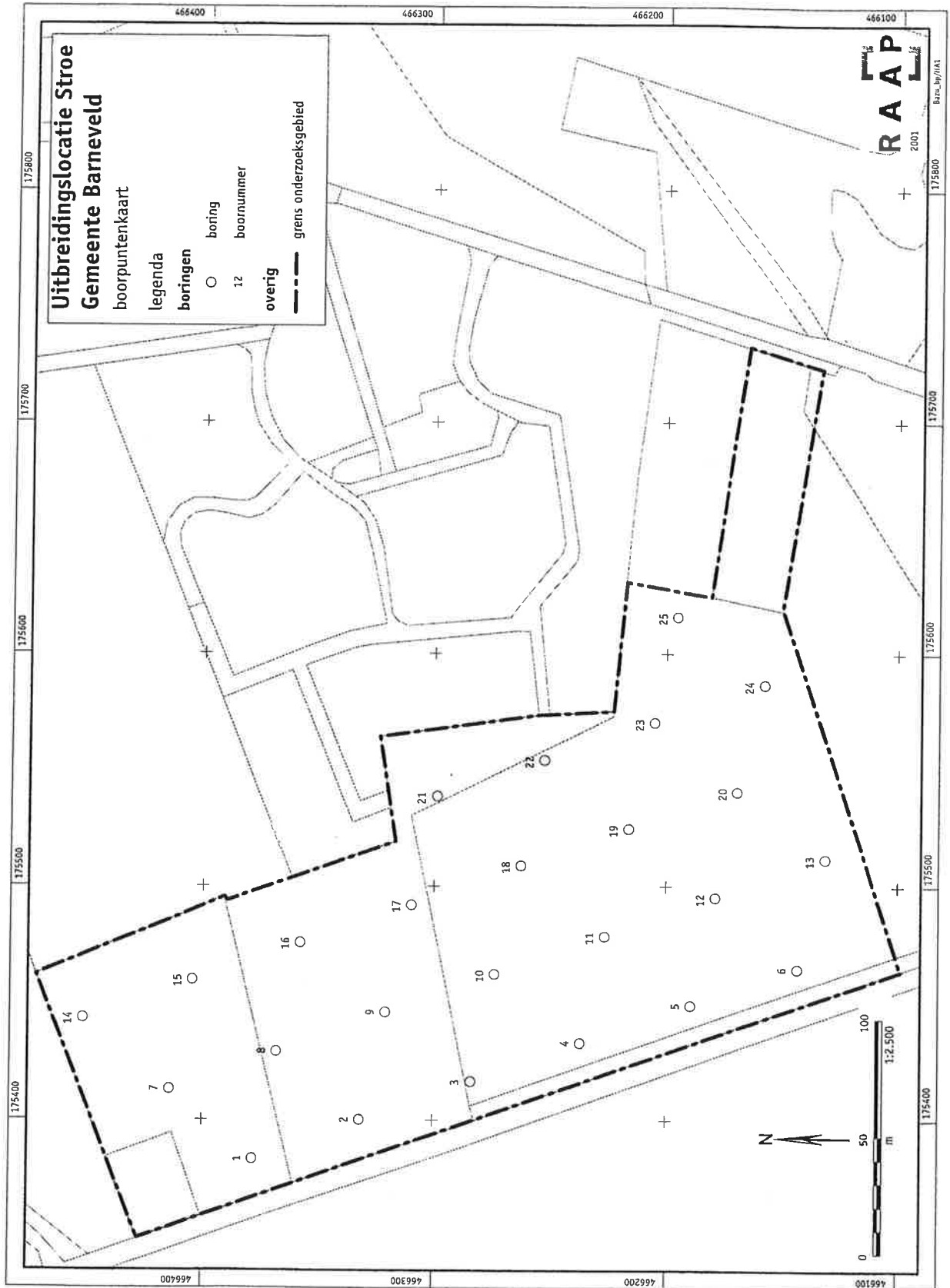
artefact	alle door de mens gemaakte of gebruikte voorwerpen
dekzand	fijnzandige afzettingen die onder periglaciale omstandigheden voornamelijk door windwerking ontstaan zijn; de dekzanden van het Weichselien vormen in grote delen van Nederland een 'dek' (Saalien: Formatie van Eindhoven; Weichselien: Formatie van Twente)
fluvioperiglaciaal	door stromend water onder periglaciale omstandigheden afgezet
glaciaal	a) IJstijd: koude periode uit het Pleistoceen; b) betrekking hebbende op het landijs
keileem	grondsoort bestaande uit een mengsel van leem, zand, grind en stenen (in het spraakgebruik gekoppeld aan het begrip <i>grondmorene</i>)
podzol	bodem met een uitspoelingslaag (E-horizont) en een inspoelingslaag (B-horizont). Het proces van het uitloggen van de E-horizont en de vorming van een B-horizont door inspoeling van amorfe humus en ijzer wordt podzolering genoemd
Prehistorie	dat deel van de geschiedenis waarvan geen geschreven bronnen bewaard zijn gebleven
Saalien	voorlaatste glaciaal, waarin het landijs tot in Nederland doordrong (vorming stuwwallen), ca. 200.000-130.000 jaar geleden
stuwwal	door de druk van het landijs in het Saalien opgedrukte rug van scheefgestelde preglaciale sedimenten
tongbekken	de uitgeschuurde en verbreedde laagte aan het einde van een gletsjerlob (-tong), welke is omgeven door stuwwallen of eindmorenen
Weichselien	geologische periode (laatste ijstijd, waarin het landijs Nederland niet bereikte), ca. 120.000-10.000 jaar geleden



Figuur 1: De ligging van het plangebied (gearceerd); inzet: ligging in Nederland (ster).

Periode	Datering	
Nieuwe tijd	1500 - heden	
Late Middeleeuwen	1050 - 1500 na Chr.	
Vroege Middeleeuwen	450 - 1050 na Chr.	
Romeinse tijd	12 voor - 450 na Chr.	
IJzertijd	800 - 12 voor Chr.	
Bronstijd	2000 - 800 voor Chr.	
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300 - 2000 voor Chr.	
Mesolithicum (midden steentijd)	8800 - 4900 voor Chr.	
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000 - 8800 voor Chr.	

Tabel 1: Archeologische tijdschaal.



Figuur 2: Boorpuntenkaart.